

การเปรียบเทียบเครื่องเคลือบจีน - ไทยในศตวรรษที่ 14: กรณีศึกษาการเปรียบเทียบ ลวดลายเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้นและสุโขทัย

A Comparison of Chinese – Thai Ceramic in the 14th Century : a Case Study of Comparing patterns between Jindezhen and Sukhothai Ceramic

จาง หมิง¹ บุญชู บุญลิขิตศิริ^{2*} และเสกสรรค์ ตันยาภิรมย์³
Zhang Ming¹ Bunchoo Bunlikhitsiri^{2*} and Sakesan Tonyapirom³

บทคัดย่อ

เครื่องเคลือบดินเผาจิ่งเต๋อเจิ้นและสุโขทัยในคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถือเป็นช่วงที่มีการพัฒนางานเครื่องเคลือบดินเผามากที่สุดช่วงหนึ่งซึ่งเป็นยุคสมัยที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ทั้งสองประเทศ พัฒนาการเครื่องปั้นดินเผาของไทยในสมัยสุโขทัย ได้รับอิทธิพลจากจีน (Ya, 2017) ที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนจะเป็นลวดลายที่ใช้ตกแต่งบนผลิตภัณฑ์ได้แก่ ลายรูปสัตว์ ลายดอกไม้และพืชพรรณ โดยมีช่างฝีมือชาวจีนที่เข้ามาช่วยพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาในสุโขทัยโดยเฉพาะเทคนิคการเขียนสีแบบใต้เคลือบ หลังจากที่ช่างฝีมือชาวจีนจากไป ช่างปั้นหรือผู้ผลิตของสุโขทัยได้สร้างเตาเผาแบบสังคโลกที่มีความโดดเด่นตามความต้องการด้านเครื่องเคลือบของประเทศไทยและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แสดงถึงศตวรรษที่ 14 ซึ่งเป็นศตวรรษแห่งการสร้างสรรค์ศิลปะเครื่องเคลือบไทยที่มีเอกลักษณ์ของภูมิภาค หัวข้อและความหมายอันหลากหลายของศิลปะที่นี้แสดงให้เห็นถึงจุดเด่นทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี พื้นบ้าน การค้าเครื่องเคลือบดินเผา และแง่มุมอื่น ๆ ของทั้งสองประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงที่มีคุณค่าสำหรับการวิจัยทางศิลปะและการสืบทอดวัฒนธรรมและศิลปะเครื่องเคลือบดินเผา นอกจากนี้ยังเป็นหนึ่งในกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและศิลปะที่เป็นมิตรระหว่างจีนและไทย รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์ทางมิตรภาพจีน-ไทย ประวัติศาสตร์วิวัฒนาการของเครื่องเคลือบดินเผาของทั้งสองประเทศนี้ ส่วนมากเป็นการพัฒนาเทคนิคการเขียนสีใต้เคลือบ ซึ่งอธิบายถึงการสืบทอดและนวัตกรรมของช่างฝีมือของทั้งสองประเทศ ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ความสวยงามและแง่มุมอื่น ๆ การศึกษาการเปรียบเทียบลวดลายและรูปทรงเครื่องเคลือบดินเผาจากทั้งสองประเทศในช่วงเวลานี้ ทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างลวดลายและรูปทรงของผลงาน รูปแบบการตกแต่งและการจัดวางรูปทรงมีความคล้ายคลึงกัน แต่ทว่า การตกแต่งเครื่องสังคโลกมีเอกลักษณ์และวิธีการแสดงออกในท้องถิ่นมากกว่า ซึ่งเน้นลวดลายปลาซึ่งเป็น

¹ สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Visual Arts and Design, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

E-mail: 21588540@qq.com

^{2*} สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Visual Communication Design, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

E-mail: bunchoo@buu.ac.th

³ สาขาวิชาการออกแบบเซรามิกส์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Ceramic Design, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

E-mail: sakesan@buu.ac.th

*Corresponding author

เอกลักษณ์ของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการรักษาและสืบทอดทักษะเครื่องเคลือบไทย - จีน และเป็นข้อมูลอ้างอิงและแนวทางสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานในภายหลัง

คำสำคัญ : ศตวรรษที่ 14 ศิลปะลวดลายเครื่องเคลือบ ช่างฝีมือ ความหลากหลายและการบูรณาการ

Abstract

The ceramics of Jingdezhen in the 14th century and Sukhothai in Thailand have represented a peak period in the development of ceramics in both countries, occupying an important position in their respective ceramic's history. During this time, Thai ceramics were influenced by Chinese ceramics. The common thematic patterns were primarily animals and plants. In the 14th century, Chinese craftsmen came to Thailand to help Sukhothai develop the underglaze ceramic painting technology. After the Chinese craftsmen left, Sukhothai ceramic craftsmen created the highly distinctive Sangkhalok kiln in accordance with the demand for ceramics in Thailand and Southeast Asia. It exemplified the originality of Thai ceramic art in the 14th century and was full of regional charm. Its rich thematic implications have reflected the historical culture, folklore, and ceramic trade features of both regions. This provided the valuable reference for art studies and the inheritance of ceramic culture. It also symbolized the friendly cultural and artistic exchange between China and Thailand. The evolution of ceramics in both regions, mainly the development of underglaze painting ceramics, embodied the inheritance and innovation of the craftsmen in both countries, as well as the development of production techniques and aesthetics. The comparative study of ceramics patterns and shapes has revealed the connection between Chinese and Thai ceramic patterns and shapes. Although the arrangement of patterns in Chinese and Thai ceramics were consistent, the patterns of Sangkhalok kiln emphasized more local characteristics and expression methods, especially the unique fish pattern in Thailand. The preservation and inheritance of Chinese and Thai ceramic skills contributed and provided the reference and guidance for subsequent creations.

Keywords: 14th Century, Ceramic Decorative art, Ceramic Craftsmen, Diversified Integration

วันที่รับบทความ: 12 พฤศจิกายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 23 มกราคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 29 มกราคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

วิวัฒนาการของเครื่องลายครามจึงต่อเจี้ยนในศตวรรษที่ 14 มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และศิลปะที่สำคัญมากในประวัติศาสตร์เครื่องเคลือบจีน เพื่อให้มีความเข้าใจที่ครอบคลุมมากขึ้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิวัฒนาการของเครื่องเคลือบในทั้งสองประเทศ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องเคลือบชาวไทยและชาวจีน M. Chen (personal communication, July 18, 2023) กล่าวว่าเครื่องเคลือบดินเผา เครื่องถ้วยสีขาว

และใช้สารเคลือบสีน้ำเงินเข้มในการวาดภาพและการตกแต่ง กระบวนการวิวัฒนาการสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ เช่น ภูมิหลังทางยุคสมัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 14 การผลิตเครื่องลายครามจิ่งเต๋อเจิ้นเกิดขึ้นในราชวงศ์หยวน และได้รับอิทธิพลจากประเพณีเครื่องลายครามในสมัยราชวงศ์หยวน เครื่องลายครามจิ่งเต๋อเจิ้นในยุคแรกเป็นเครื่องถ้วยสีขาว และใช้สารออกไซด์สีน้ำเงินเข้มเพื่อวาดลวดลายที่เรียบง่าย เช่น ดอกไม้ นกและสัตว์ เป็นต้น ในสมัยราชวงศ์หมิง นวัตกรรมทางเทคนิคและการตกแต่งเริ่มปรากฏมากขึ้นในเครื่องลายครามจิ่งเต๋อเจิ้น ในช่วงเวลานี้ รูปทรงมีความประณีตมากขึ้นและสีที่ใช้ตกแต่งลายส้มาเสมอลวดลายบนเครื่องลายครามมีความหลากหลาย เช่นมีลายภูมิทัศน์ธรรมชาติ ตัวละคร เรื่องราวของบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ราชวงศ์หยวนและราชวงศ์หมิงตอนต้นเป็นช่วงเวลาที่การค้าต่างประเทศของจีนเจริญรุ่งเรือง เครื่องลายครามจิ่งเต๋อเจิ้นถูกส่งออกไปยังเอเชีย แอฟริกา ยุโรป และพื้นที่อื่น ๆ อย่างกว้างขวาง การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับเอเชียกลาง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอาหรับมีอิทธิพลต่อการตกแต่งและรูปแบบของเครื่องลายคราม ในช่วงปลายของศตวรรษที่ 14 เทคนิคการผลิตเครื่องเคลือบของจิ่งเต๋อเจิ้นได้รับการยกระดับให้ดียิ่งขึ้น คุณภาพของเครื่องเคลือบมีสีขาวบริสุทธิ์ มีความโปร่งใสของสีเคลือบเพิ่มขึ้น ทักษะการวาดภาพของเครื่องลายครามนั้นสมบูรณ์แบบและมีรายละเอียดยิ่งขึ้น วิวัฒนาการของเครื่องลายครามจิ่งเต๋อเจิ้นในศตวรรษที่ 14 มีอิทธิพลอย่างมากต่อการผลิตเครื่องเคลือบและรูปแบบทางศิลปะในเวลาต่อมา และกลายเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีเครื่องเคลือบจีน กระบวนการวิวัฒนาการของเครื่องลายครามจิ่งเต๋อเจิ้นในศตวรรษที่ 14 แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่เจริญรุ่งเรืองของงานหัตถกรรมและศิลปะเครื่องเคลือบของจีน รวมถึงผลกระทบของปัจจัยทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และสังคมในยุคต่าง ๆ ที่มีต่ออุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ กระบวนการทางประวัติศาสตร์นี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการค้าต่างประเทศและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของจีน รวมถึงตำแหน่งที่สำคัญของเครื่องเคลือบจีนในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของโลก (M. Chen, personal communication, July 18, 2023)

ภาพที่ 1 เครื่องลายครามจิ่งเต๋อเจิ้นศตวรรษที่ 14 ที่รวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑ์เครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้น ประเทศจีน

ภาพที่ 2 แหล่งโบราณสถานเตาเผาราชสำนักจิ่งเต๋อเจิ้น ประเทศจีน

ภาพที่ 3 ซากปรักหักพังของเตาเผาเครื่องเคลือบในโรงงานเตาเผาราชสำนักจิ่งเต๋อเจิ้น

ภรตี พันธุภากร (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กันยายน 2566) กล่าวว่า เครื่องเคลือบเตาเผาสังคโลกในศตวรรษที่ 14 ถูกสร้างขึ้นเพื่อการค้าต่างประเทศเป็นหลัก และเป็นช่วงเวลาสำคัญช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์เครื่องเคลือบของไทยอีกด้วย เครื่องเคลือบเตาเผาสังคโลกส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่สุโขทัยและศรีสัชนาลัย ในพื้นที่สุโขทัยส่วนใหญ่เป็นเตาเผาประชาชนทั่วไป ลูกค้าหลักของผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบคือคนไทย เครื่องเคลือบที่ผลิตในพื้นที่ศรีสัชนาลัยนั้นค่อนข้างประณีตและมุ่งเป้าไปที่ลูกค้าจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในเวลานั้นพ่อขุนรามคำแหงของไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับจักรพรรดิแห่งราชวงศ์หยวนของจีน และได้เชิญช่างฝีมือชาวจีนมาที่สุโขทัยเพื่อช่วยปรับปรุงงานฝีมือของเตาเผาสังคโลก โดยมีหลักฐานจากการขุดพบเป็นประติมากรรมพวกตุ๊กตารูปคนในสุโขทัย พบว่า มีเสื้อผ้าการแต่งกายและใบหน้าเหมือนคนจีนในสมัยนั้น ต่อมาหลังจากที่ช่างฝีมือชาวจีนเดินทางออกจากประเทศไทย ช่างฝีมือเครื่องเคลือบสุโขทัยได้ผสมผสานวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตน จากการค้นพบทางโบราณคดี พบว่า เตาเผาและเครื่องเคลือบในเวลานั้นได้รับอิทธิพลจากจีน และได้สร้างสรรค์เครื่องเคลือบที่สอดคล้องกับรูปแบบการตกแต่งและความเคยชินด้านการใช้งานของคนไทยและเริ่มสร้างเครื่องเคลือบที่มีรูปแบบไทย ในเวลานั้นประเทศไทยไม่มีสียลายครามที่ได้จากโคบอลออกไซด์ สีที่ใช้เขียนที่หาได้ในท้องถิ่นจะใช้สีของสนิมเหล็กที่ให้สีน้ำตาลถึงดำในการเขียนลวดลายสีของน้ำเคลือบที่ใช้เคลือบผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นสีเทาและสีน้ำตาล เป็นต้น ประเทศไทยเริ่มขุดค้นโบราณสถานในสมัยรัชกาลที่ 6 แต่ในขณะนั้นยังไม่มีการวิจัยทางโบราณคดีเชิงลึกและเป็นระบบ แต่ในขณะนั้นโบราณสถานเหล่านั้นยังไม่ได้รับการพัฒนาเพียงพอ จากการสำรวจศึกษาในภายหลัง แหล่งเตาเผาที่ใหญ่ที่สุดอยู่ในพื้นที่ศรีสัชนาลัย ในยุคแรก ๆ เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่ไม่มีการเคลือบผิว ในศตวรรษที่ 13 และ 14 เริ่มมีการใช้เคลือบเคลือบบนผลิตภัณฑ์ เคลือบส่วนใหญ่เป็นสารเคลือบสีเขียวครามและสีเทาหรือในปัจจุบันเรียกว่าเคลือบเขลาดอน มีการตกแต่งด้วยการเขียนลายสีได้เคลือบเริ่มปรากฏให้เห็น จากการค้นพบทางโบราณคดี พบว่า แหล่งเตาเผาเครื่องเคลือบและเครื่องเคลือบในสมัยนั้นได้รับอิทธิพลจากจีน ลวดลายและรูปทรงที่เป็นตัวแทนของเตาเผาสังคโลกสมัยสุโขทัยของประเทศไทยในศตวรรษที่ 14 ส่วนใหญ่เป็นลวดลายพืช ลวดลายปลา ประติมากรรมบุคคล ขาม งาน ไห เป็นต้น (ภรตี พันธุภากร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กันยายน 2566)

ภาพที่ 4 เครื่องสังคโลกสมัยศตวรรษที่ 14 ที่รวบรวมโดยพิพิธภัณฑ์เครื่องสังคโลก สุโขทัย ประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เปรียบเทียบเครื่องเคลือบจีน - ไทยในศตวรรษที่ 14: กรณีศึกษาการเปรียบเทียบลวดลายเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้นและสุโขทัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การเปรียบเทียบเครื่องเคลือบจีน - ไทยผู้วิจัยใช้กรณีศึกษาการเปรียบเทียบลวดลายเครื่องเคลือบของจิ่งเต๋อเจิ้นและสุโขทัย โดยศึกษาเปรียบเทียบลวดลายพืชพรรณ, ลวดลายสัตว์ปีก และ ลวดลายปลา ซึ่งพบมากในช่วงเวลาเดียวกันของจิ่งเต๋อเจิ้นและสุโขทัย

1.3.2 ขอบเขตด้านเวลา คือ การเปรียบเทียบเครื่องเคลือบจีน - ไทยในผู้วิจัยใช้การเปรียบเทียบลวดลายของเครื่องเคลือบในศตวรรษที่ 14

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 การสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยการสำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในพิพิธภัณฑ์เครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้น ประเทศจีนและพิพิธภัณฑ์เครื่องเคลือบสุโขทัย ประเทศไทย รวมถึงแหล่งเตาเผาเครื่องเคลือบในประเทศไทยเพื่อดำเนินการสำรวจภาคสนาม ผ่านการสังเกต การรวบรวม สติติเชิงพรรณนา การบันทึกภาพ และวิธีการอื่นๆ ทั้งยังดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องเคลือบชาวไทยและชาวจีน ด้วยวิธีการนี้ ทำให้มีความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับกระบวนการผลิต เอกลักษณ์ด้านรูปแบบ อิทธิพลและด้านอื่น ๆ ของเทคโนโลยีการผลิตเครื่องเคลือบของทั้งสองประเทศ

2.2 การวิจัยเชิงเปรียบเทียบ ผ่านการเลือกตัวอย่างเพื่อดำเนินการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ วิเคราะห์เครื่องเคลือบที่เป็นตัวแทน และดำเนินการเรียบเรียงเอกลักษณ์ทางศิลปะของเครื่องเคลือบทั้งสองประเทศ จากแง่มุมของประวัติศาสตร์ รูปแบบของเครื่องเคลือบ ลวดลายเครื่องเคลือบ และรูปทรง นอกจากนี้ยังดำเนินการเรียบเรียงเอกลักษณ์ทางศิลปะอีกด้วย

3. สรุปผลการวิจัย

จากการเปรียบเทียบ การตกแต่งลวดลายพืชพรรณในช่วงเวลานั้นของทั้งสองประเทศ เมื่อมองจากมุมมองการกระจายตัวของพืชพรรณตามธรรมชาติ เครื่องเคลือบของจีนส่วนมากจะตกแต่งด้วยลายดอกบัว ดอกโบตั๋น ดอกเหมย และดอกเบญจมาศเป็นหลัก (San, 2017) ขณะที่เครื่องเคลือบไทยส่วนมากจะตกแต่งด้วยลวดลายดอกบัวและเถาวัลย์เป็นหลัก เนื่องจากสภาพอากาศที่แตกต่างกันของจีนและไทย จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระจายตัวของพืชพรรณเช่น ดอกเหมยสำหรับดินและภูมิอากาศของดอกเหมย ขึ้นชอบอากาศเย็นและอดทนต่อความหนาวเหน็บได้ แต่ไม่ชอบอุณหภูมิสูงและ

ความร้อนสูง ซึ่งในประเทศไม่มีดอกเหมย (ดอกบัวป่า) ในช่วงเวลานี้ เครื่องเคลือบลายครามจึงต่อเงิน ลวดลายพิชพรรณที่พบเห็นได้บ่อยคือ ดอกบัว ดอกโบตั๋น ดอกเหย และดอกเบญจมาศ พิชพรรณเหล่านี้มักจะนำเสนอความเป็นธรรมชาติและความสง่างาม และสีครามเพื่อจับคู่กับดินสีขาวเพื่อสร้างความแตกต่างที่ชัดเจน เทคนิคการลงสีมีความละเอียด โดยใช้เส้นเพื่อร่างภาพของพืช จากนั้นเติมรายละเอียดด้วยจุด วิธีการตกแต่งส่วนใหญ่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในส่วนต่าง ๆ ของเครื่องเคลือบเช่น ส่วนฐาน ส่วนตัว ส่วนปากและอื่น ๆ ลวดลายการตกแต่งมักจะใช้วิธีการสมมาตรหรือทำซ้ำ ทำให้ผลงานทั้งชิ้นมีความสมดุลและกลมกลืนกัน ขณะเดียวกัน ตำแหน่งและรูปร่างของการตกแต่งยังปรับให้เข้ากับรูปร่างของเครื่องใช้อีกด้วย ทำให้เกิดความรู้สึกที่กลมกลืนกัน การตกแต่งด้วยลวดลายพิชพรรณมักสื่อถึงความโชคดีและความเจริญรุ่งเรือง ยกตัวอย่างเช่น ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของความสูงส่งและบริสุทธิ์ และยังเป็นหัวข้อทางศาสนาอีกด้วย ดอกเหมยเป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแกร่งและยืนหยัด ส่วนดอกเบญจมาศเป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแกร่งและความมั่นคง การใช้ลวดลายการตกแต่งพิชพรรณเหล่านี้ทำให้ผลงานมีความสวยงามและมีความหมายอันเป็นสิริมงคล ในช่วงเวลานี้ การตกแต่งลวดลายพิชพรรณบนเครื่องสังคโลกสุโขทัยมักจะใช้พิชพรรณในธรรมชาติเป็นหัวข้อเช่น ดอกไม้ ใบไม้ กิ่งก้าน เป็นต้น การตกแต่งลวดลายพิชพรรณจะถูกวาดในรูปแบบเสมือนจริงและมีความละเอียดมาก ทำให้ผู้คนรู้สึกถึงธรรมชาติและความสะดวกสบาย เส้นเป็นเทคนิคการวาดที่สำคัญในการตกแต่งพิชพรรณบนเครื่องสังคโลก ศิลปินใช้เส้นที่ละเอียดอ่อน เพื่อร่างรูปร่างและเค้าโครงของพิชพรรณ เพื่อวาดพื้นผิวและชั้นของมัน ประเทศไทยเป็นประเทศของพุทธศาสนา และวัฒนธรรมทางพุทธศาสนามีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการตกแต่งลวดลายพิชพรรณบนเครื่องสังคโลก องค์ประกอบทางพุทธศาสนามักปรากฏในการตกแต่งลวดลายพิชพรรณ เช่น ดอกบัว ต้นโพธิ์ เป็นต้น พิชพรรณเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีรูปลักษณ์ที่สวยงามเท่านั้น แต่ยังสื่อถึงแนวคิดทางพุทธศาสนา เช่น ความเป็นสิริมงคล ความบริสุทธิ์ และภูมิปัญญาอีกด้วย การตกแต่งลวดลายพิชพรรณมักถูกจัดวางในรูปแบบสมมาตร ซึ่งให้ความรู้สึกของการประสานกันและความกลมกลืนกัน การตกแต่งลวดลายพิชพรรณมีการผสมผสานที่หลากหลาย และศิลปินสามารถสร้างการจัดเรียงและการผสมผสานที่หลากหลายเพื่อให้ผลงานมีความโดดเด่นและมีผลลัพธ์ด้านการตกแต่งมากขึ้น กล่าวโดยสรุป การตกแต่งลวดลายพิชพรรณบนเครื่องสังคโลกของไทยด้วยการวาดเส้นที่ละเอียดและการผสมผสานที่สมมาตรและประสานกัน แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์ทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย ซึ่งไม่เพียงแต่มีความสวยงามเท่านั้น แต่ยังเต็มไปด้วยสัญลักษณ์และความหมายแฝง ที่ทำให้เครื่องสังคโลกของไทยมีการใช้งานและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในงานศิลปะและการตกแต่ง

ในช่วงเวลานี้ การตกแต่งลวดลายพิชพรรณบนเครื่องเคลือบทั้งสองประเทศแสดงให้เห็นถึงระดับที่ยอดเยี่ยมของศิลปะเครื่องเคลือบ ด้วยสีเส้นที่เป็นเอกลักษณ์และเทคนิคการวาดภาพอันประณีต สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีผลลัพธ์ทางภาพที่สวยงามเท่านั้น แต่ยังมี ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมและความหมายเชิงสัญลักษณ์อีกด้วย ปัจจุบัน การตกแต่งลวดลายพิชพรรณยังคงกลายเป็นหนึ่งในตัวแทนที่สำคัญของวัฒนธรรมดั้งเดิมของทั้งสองประเทศ

เมื่อเปรียบเทียบการตกแต่งลวดลายปลาของทั้งสองประเทศในช่วงเวลานั้น จากมุมมองทางภูมิศาสตร์และการกระจายตัวของปลา เครื่องเคลือบจีนส่วนมากจะตกแต่งด้วยลวดลายปลาน้ำจืด เช่น ปลากุ้ยหยู และปลาหลีหยูเป็นหลัก ขณะที่ลวดลายการตกแต่งบนเครื่องเคลือบไทย ส่วนมากถูกตกแต่งด้วยลวดลายปลาเขตร้อน ซึ่งภายในนั้นมีลวดลายการตกแต่งปลาเหอถุนหยู (河豚鱼) ในโบราณวัตถุทางวัฒนธรรม ซึ่งการตกแต่งนี้ไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศจีนในช่วงเวลานี้ ซึ่งแยกออกจากความสัมพันธ์ของความกว้างใหญ่ของท้องทะเลไทยและอุณหภูมิของน้ำไม่ได้ การตกแต่งลวดลายปลาบนเครื่องเคลือบลายครามของจิ้งเต๋อเจิ้นในช่วงเวลานี้เป็นลวดลายการตกแต่งที่พบเห็นได้บ่อย ในวัฒนธรรมจีนปลาที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่งและความโชคดี คำว่า “鱼” (หยู) ในภาษาจีนพ้องเสียงกับคำว่า “余” (หยู) ที่หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ ความร่ำรวยและความมั่งคั่ง ด้วยเหตุนี้การวาดลวดลายปลาในการตกแต่งเครื่องเคลือบลายครามจึงเป็นการสื่อถึงความสุข ความเป็นสิริมงคลและการอวยพร น้ำถือเป็นต้นกำเนิดของชีวิตและมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่แข็งแกร่ง ลวดลายปลาบนเครื่องเคลือบลายครามมักปรากฏร่วมกับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ลวดลายน้ำหรือลวดลายภูเขาน้ำ เพื่อสร้างภาพทิวทัศน์ของน้ำโดยรวม ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความคาดหวังของผู้คนเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว ความเจริญรุ่งเรืองและความอุดมสมบูรณ์ ผ่านการสร้างทิวทัศน์ทางน้ำ การแสดงออกของธรรมชาติ

และชีวิต ลวดลายการตกแต่งลวดลายปลาบนเครื่องเคลือบลายครามสามารถเน้นความมีชีวิตชีวาและพลังในธรรมชาติ ปลากลายเป็นสิ่งที่มีชีวิตอยู่ในน้ำ รูปร่างและการเคลื่อนไหวของพวกมันมีความเกี่ยวข้องกับน้ำ จากการวาดภาพลักษณะของปลา ศิลปินสามารถแสดงระบอบนิเวศของธรรมชาติ และความชื่นชมและความเคารพต่อระบบนิเวศและสิ่งมหัศจรรย์ทางธรรมชาติ การออกแบบและการตกแต่งลวดลายปลาบนเครื่องเคลือบลายคราม ซึ่งไม่เพียงแต่สื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น แต่ยังตอบสนองความต้องการด้านสุนทรียภาพอีกด้วย รูปร่างและเส้นของปลาไม่เด่นเฉพาะเมื่อนำมาใช้บนเครื่องเคลือบ ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าในการตกแต่งและความสวยงามให้กับเครื่องใช้ กล่าวโดยสรุป การใช้ปลาเป็นองค์ประกอบของลวดลายการตกแต่งเครื่องเคลือบลายคราม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความหมายเชิงสัญลักษณ์และค่านิยมในวัฒนธรรมจีนเท่านั้น แต่ยังตอบสนองการแสวงหาสุนทรียภาพทางศิลปะอีกด้วย ผ่านลวดลายของปลา นำเสนอภาพศิลปะที่สดใส เจริญรุ่งเรือง และภาพลักษณ์ทางศิลปะ ซึ่งกลายเป็นหนึ่งในรูปแบบศิลปะที่ได้รับความนิยมมากที่สุด

การแสดงผลของภาพปลาบนเครื่องสังคโลกในช่วงเวลานี้ การตกแต่งลวดลายปลาบน เครื่องสังคโลกมักมีพื้นฐานจากปลาทะเลและปลาน้ำจืดในเขตร้อนหลายชนิด ภาพของปลาเหล่านั้นมักถูกวาดแบบเสมือนจริง มีความละเอียดอ่อนและมีชีวิตชีวา ที่ให้ความรู้สึกเสมือนจริง ในวัฒนธรรมไทย ปลาถือเป็นสัญลักษณ์ของความโชคดีและความเจริญรุ่งเรือง ด้วยเหตุนี้ การตกแต่งลวดลายปลาบนเครื่องเคลือบมักจะสื่อถึงความสุข ความมั่งคั่งและความโชคดี ซึ่งถ่ายทอดอวยพรและความปรารถนาสำหรับอนาคตที่ดีกว่า การตกแต่งลวดลายปลาบนเครื่องเคลือบของไทยมักนำเสนอในรูปแบบของภาพวาด ศิลปินใช้วิธีการเฉพาะของเตาสังคโลก เพื่อยืนยันความสวยงามและความเป็นสิริมงคลของปลา ลีเส้นเหล่านี้ยังสร้างบรรยากาศของความสุขและความสนุกสนานอีกด้วย ในการตกแต่งลวดลายของเครื่องสังคโลก ปลา มักจะวาดปลาเป็นพื้นหลัง ซึ่งมักจะมีลายหยัสน้ำ ลายนํ้าหรือองค์ประกอบตกแต่งอื่น ๆ ลวดลายการตกแต่งและพื้นหลังมีความส่งเสริมซึ่งกันและกัน ลายนํ้าไหลที่มีความเคลื่อนไหวทำให้เกิดบรรยากาศ และความมีชีวิตชีวา (Lisheng, 2016)

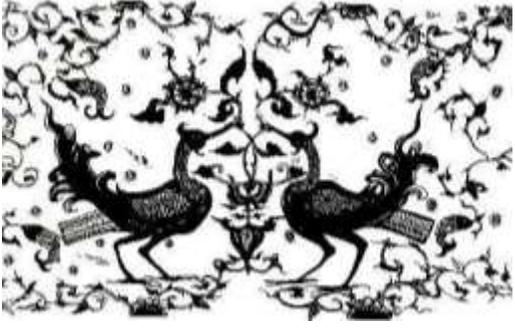
ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการตกแต่งลวดลายพืชพรรณบนเครื่องเคลือบจีน – ไทยในศตวรรษที่ 14 (รูปภาพทั้งหมดวิเคราะห์มาจากโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมเครื่องเคลือบ)

ลวดลายพืชพรรณบนเครื่องเคลือบจีน	ลวดลายพืชพรรณบนเครื่องเคลือบไทย
	
จุดเหมือน	จุดแตกต่าง
<p>เนื่องจากความคล้ายคลึงด้านเทคนิค เครื่องเคลือบทั้งสองชิ้นนี้เป็นการวาดภาพแบบใต้เคลือบ จากนั้นนำไปเผาเคลือบ ขอบด้านนอกของจานถูกตกแต่งด้วยลวดลายดอกไม้ โดยมีกึ่งกลางทรงรูปทรงตัว S เป็นหลัก และเพิ่มใบไม้ขนาดเล็กใหญ่ตามกึ่งกลาง ภายในนั้นตรงกลางมี</p>	<p>ประการแรก หัวข้อที่แตกต่างกัน เนื่องจากอิทธิพลของภูมิศาสตร์ธรรมชาติ การตกแต่งลวดลายพืชพรรณของไทยส่วนใหญ่จึงเป็นพืชเฉพาะถิ่นเมืองร้อน ในช่วงเวลานั้น เครื่องเคลือบของจีนส่วนมากถูกส่งออกไปยังเอเชียตะวันออกเฉียง และลวดลายพืชพรรณส่วนมากก็ได้รับความ</p>

ดอกไม้ฝังอยู่ ซึ่งก่อให้เกิดความงามตามมาตรฐานได้แก่ ความสมมาตร ความสมดุล การทำซ้ำ และการเปลี่ยนแปลง

นิยมในเอเชียตะวันออก เม็ดสีเคลือบและสีเคลือบมีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ตัวของเครื่องเคลือบจื๋อเต๋อเงิน มีสีเขียว และมีสีฟ้าและสีเขียวเป็นหลัก พื้นผิวเป็นการเคลือบแบบโปร่งใสและไม่มีสี ส่วนตัวเครื่องเคลือบสุโขทัยนั้นมีความหยาบ และเป็นสีน้ำตาลเข้ม พื้นผิวส่วนมากเคลือบด้วยสีเขียว

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการตกแต่งลวดลายสัตว์ปีกบนเครื่องเคลือบจีน – ไทยในศตวรรษที่ 14 (รูปภาพทั้งหมดวิเคราะห์มาจากโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมเครื่องเคลือบ)

ลวดลายสัตว์ปีกบนเครื่องเคลือบจีน	ลวดลายสัตว์ปีกบนเครื่องเคลือบไทย
	
จุดเหมือน	จุดแตกต่าง
<p>เนื่องจากความคล้ายคลึงด้านเทคนิค เครื่องเคลือบทั้งสองชิ้นนี้เป็นการวาดภาพแบบใต้เคลือบ จากนั้นดำเนินการเผาเคลือบ โดยมีภาพหลักคือสัตว์ปีก โดยมีลวดลายพืชพรรณรอบ ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความงามตามมาตรฐานได้แก่ ความสมมาตร ความสมดุล การทำซ้ำ และการเปลี่ยนแปลง</p>	<p>ประการแรก หัวข้อที่มีความแตกต่างกัน เครื่องเคลือบจื๋อเต๋อเงินลวดลายสัตว์ปีกส่วนมากใช้หงส์เป็นหลัก ขณะที่ลวดลายสัตว์ปีกของไทยจะใช้นกยูง นก 2 ตัวมีความหมายที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ และได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมและศาสนาของตนเอง ตัวของเครื่องเคลือบจื๋อเต๋อเงินมีสีเขียว และมีสีฟ้าและสีเขียวเป็นหลัก พื้นผิวเป็นการเคลือบแบบโปร่งใสและไม่มีสี ส่วนตัวเครื่องเคลือบสุโขทัยนั้นมีความหยาบ และเป็นสีน้ำตาลเข้ม พื้นผิวส่วนมากเคลือบด้วยสีเขียว</p>

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการตกแต่งลวดลายปลาบนเครื่องเคลือบจีน – ไทยในศตวรรษที่ 14 (รูปภาพทั้งหมดวิเคราะห์มาจากโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมเครื่องเคลือบ)

ลวดลายปลาบนเครื่องเคลือบจีน	ลวดลายปลาบนเครื่องเคลือบไทย
	
จุดเหมือน	จุดแตกต่าง
<p>เนื่องจากความคล้ายคลึงด้านเทคนิค เครื่องเคลือบทั้งสองชิ้นนี้เป็นการวาดภาพแบบใต้เคลือบ จากนั้นดำเนินการเผาเคลือบ โดยมีภาพหลักคือปลา โดยมีลวดลายพืชพรรณรอบ ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความงามตามมาตรฐานได้แก่ ความสมมาตร ความสมดุล การทำซ้ำ และการเปลี่ยนแปลง</p>	<p>ประเภทของปลามีความแตกต่างกัน ในประเทศจีนส่วนมากจะใช้ปลากุ้ยหญ่ ซึ่งพ้องเสียงกับคำว่า “ฟู่กุ้ย” ซึ่งหมายถึง ความเป็นสิริมงคล อีกทั้งยังเป็นสายพันธุ์ปลาที่มีเอกลักษณ์ของจีน ในยุคเดียวกัน ลวดลายปลาของสุโขทัย ส่วนมากจะใช้ปลาเขตร้อนพื้นเมืองของไทย ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากความสัมพันธ์ของภูมิภาคได้ ตัวของเครื่องเคลือบจึงต่อเงินมีสีขาว และมีสีฟ้าและสีเขียวเป็นหลัก พื้นผิวเป็นการเคลือบแบบโปร่งใสและไม่มีสี ส่วนตัวเครื่องเคลือบสุโขทัยนั้นมีความหยาบ และเป็นสีน้ำตาลเข้ม พื้นผิวส่วนมากเคลือบด้วยสีเขียว (Jun, 2017)</p>

4. อภิปรายผล

ความเหมือนและความแตกต่างของลวดลายบนเครื่องเคลือบระหว่างจิ่งเต๋อเจิน ประเทศจีนและสุโขทัย ประเทศไทยในศตวรรษที่ 14 มีความคล้ายคลึงหลักคือ ลวดลายทั้งหมดล้วนถูกสร้างขึ้นโดยเทคนิคแบบใต้เคลือบการผสมผสานของวัฒนธรรมอันหลากหลาย การตกแต่งเครื่องเคลือบของจีนและไทยในช่วงเวลานี้ได้ผสมผสานวัฒนธรรมต่างประเทศบางประการบนพื้นฐานของการสืบทอดจากบรรพบุรุษของพวกเขา ท้ายสุดได้ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ทางศิลปะของตนเอง สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับการค้าเชิงพาณิชย์ระหว่างจีนและไทยในช่วงเวลานั้น (Jiangbo, 2018) ลวดลายหลักระหว่างจีนและไทยในช่วงเวลานี้คือ ลวดลายพืชและสัตว์ ซึ่งเน้นความสวยงามของเส้นและการตกแต่งองค์ประกอบลวดลายที่มีความหลากหลาย ความสมมาตรและกลมกลืนกัน ความแตกต่างหลักอยู่ที่ด้านเนื้อหา หัวข้อและเทคนิคการแสดงออก ยกตัวอย่างเช่น ประเทศจีนชอบวาดภาพหงส์ ประเทศไทยชอบวาดภาพนกยูง ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของภูมิภาค ในด้านเทคนิคการแสดงออกของจีนส่วนมากจะเน้นความสดใส ธรรมชาติ แนวคิดทางศิลปะ และความหมายแฝง ประเทศไทยส่วนมาก

แสดงออกถึงความมีชีวิตชีวาของพืชและสัตว์ภายในประเทศไทย โดยมีเอกลักษณ์คือ การตกแต่งเครื่องเคลือบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (M. Fang, personal communication, July 18, 2023)

เทคโนโลยีและงานหัตถกรรมการผลิตเครื่องเคลือบของประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากงานหัตถกรรมเครื่องเคลือบโบราณของจีน การผลิตเครื่องเคลือบขั้นสูงสุดสูงสุดในสมัยราชวงศ์หยวนและราชวงศ์หมิงของจีน รูปร่างของเครื่องเคลือบสีเคลือบและการตกแต่งล้วนมีความประณีตมากในช่วงเวลานี้ ช่วงที่มีมือเครื่องเคลือบของไทยได้เรียนรู้เทคนิคเครื่องเคลือบของจีนผ่านการค้าขายเครื่องเคลือบกับจีน ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานหลายร้อยปี (Yimin, 2018) เครื่องเคลือบลายครามของจีนต่อเงินมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อเครื่องเคลือบของไทย ช่วงที่มีมือเครื่องเคลือบของไทยได้เรียนรู้และเลียนแบบเทคโนโลยีเครื่องเคลือบลายครามของจีนมาผสมผสานเข้ากับการผลิตเครื่องเคลือบของตนเอง และผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของเตาสังคโลก แต่ลวดลายและหัวข้อเฉพาะของไทยมักถูกนำมารวมไว้ภายใน (Lisheng, 2005) เครื่องสังคโลกของไทยมีชื่อเสียงในด้านสีสันและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ที่มีสะท้อนถึงวัฒนธรรม ศาสนาและภูมิทัศน์ทางธรรมชาติของไทย เครื่องเคลือบจีนมักนำเสนอวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และศาสนาของจีนมาเป็นหัวข้อหลัก เช่น มังกร หงส์ ดอกบัว ภาพวาดทิวทัศน์ และอื่น ๆ (China National Geographic, 2020) ซึ่งหัวข้อและลวดลายเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นในเครื่องเคลือบของไทยอีกด้วย แต่มักจะนำมาผสมผสานกับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมไทยเช่น ลวดลายทางพุทธศาสนา ตำนาน การตกแต่งแบบไทยดั้งเดิม เป็นต้น การผสมผสานเช่นนี้ทำให้เกิดรูปแบบเครื่องเคลือบไทยที่เป็นเอกลักษณ์ (Guiyuan, 2016) ซึ่งรูปแบบการตกแต่งและหัวข้อของเครื่องเคลือบจีนก็มีอิทธิพลต่อการตกแต่งเครื่องเคลือบไทยเช่นกัน เครื่องเคลือบของจีนมักสื่อถึงลวดลายของวัฒนธรรมจีน เรื่องราวในตำนาน และทิวทัศน์ทางธรรมชาติ องค์ประกอบเหล่านี้ยังปรากฏในผลงานเครื่องเคลือบของไทยอีกด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนที่มีต่อเครื่องเคลือบไทย จีนเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญรายใหญ่รายหนึ่งของไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ และเครื่องเคลือบก็เป็นหนึ่งในสินค้าในการค้าที่สำคัญ เครื่องเคลือบจีนได้รับความนิยมอย่างมากในตลาดของไทย และยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาและปรับปรุงอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของไทยอีกด้วย (Hong, 2018)

กล่าวโดยสรุป อิทธิพลของเครื่องเคลือบจีนที่มีต่ออุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของไทยนั้นมีหลายแง่มุม ตั้งแต่การสืบทอดทางเทคโนโลยีไปจนถึงรูปแบบการตกแต่ง ล้วนเห็นร่องรอยของวัฒนธรรมจีนและประเพณีดั้งเดิมภายในเครื่องเคลือบของไทย การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการสืบทอดทางเทคโนโลยีทำให้เครื่องเคลือบของไทยมีเอกลักษณ์ ขณะเดียวกันยังทำให้เครื่องเคลือบไทยสามารถแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศได้

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้

การตกแต่งและรูปร่างของเครื่องเคลือบทั้งสองประเทศในช่วงเวลานั้น ทำให้เราค้นพบความเชื่อมโยงระหว่างการตกแต่งและรูปร่างของเครื่องเคลือบจีน-ไทย ลวดลายการตกแต่งและการจัดวางของเครื่องเคลือบจีนและเครื่องเคลือบไทยมีความเหมือนกัน แต่ว่าการตกแต่งของเตาสังคโลกมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและวิธีการแสดงออกมากกว่า ซึ่งเน้นความเป็นจุดเด่นในด้านหัวข้อของการตกแต่งได้แก่ ลวดลายปลาที่มีเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และการสืบทอดทักษะเครื่องเคลือบไทย-จีน ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงและแนวทางในการสร้างสรรค์ในภายหลัง โดยสามารถนำแนวทางของการออกแบบลวดลายที่ค้นพบไปพัฒนาต่อเป็นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาเป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและศิลปะที่เป็นมิตรภาพระหว่างจีน-ไทย ที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศต่อไปได้

5.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

เครื่องเคลือบจีนต่อเงินและโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบสมัยสุโขทัยในศตวรรษที่ 14 พบว่าประวัติศาสตร์วิวัฒนาการของทั้งสองประเทศในช่วงเวลานั้น เป็นการพัฒนาของการวาดภาพบนเครื่องเคลือบดินเผาด้วยสีแบบใต้เคลือบเป็นหลัก และสามารถอธิบายของการสืบทอดและนวัตกรรมของช่างฝีมือเครื่องเคลือบ ตลอดจนการพัฒนาด้านเทคนิคการผลิต สุนทรียศาสตร์ และด้านอื่น ๆ โดยช่างฝีมือชาวจีนเดินทางเข้ามาในประเทศไทยในศตวรรษที่ 14

เพื่อช่วยสืบทอดในการพัฒนาเทคนิคการวาดภาพบนเครื่องเคลือบแบบใต้เคลือบ หลังจากที่ช่างฝีมือของประเทศจีนกลับไป ช่างฝีมือเครื่องเคลือบของไทยได้สร้างสรรค์เครื่องเคลือบที่มีความโดดเด่นตามความต้องการในประเทศไทยและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เตาสังคโลกแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่มทางศิลปะเครื่องเคลือบไทยในศตวรรษที่ 14 และแสดงถึงเสน่ห์อันเป็นเอกลักษณ์ของภูมิภาค หัวข้อและความหมายแฝงอันหลากหลายได้แสดงให้เห็นจุดเด่นทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน การค้าเครื่องเคลือบดินเผา และด้านอื่น ๆ ของทั้งสองประเทศ สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาต่อเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม บริบททางสังคม วัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ ลวดลายและผลงานเครื่องเคลือบของทั้งสองประเทศเพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงที่มีคุณค่าในการวิจัยทางศิลปะเพื่อสืบทอด วัฒนธรรมและศิลปะเครื่องเคลือบดินเผาต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

- China National Geographic. (2020). *Chinese patterns*. Heritage Press of China.
- Guiyuan, L. (2016). *Lei Guiyuan on pattern art*. Shanghai Culture Publishing House.
- Hong, H. (2018). *The story of Yuan blue and white porcelain*. China Academy of Art Publishing House.
- Jiangbo, Y. (2018). *Blue and white porcelain*. China Forestry Publishing House.
- Jun, Z. (2017). *Chinese traditional fish patterns*. Beijing Arts and Crafts Publishing House.
- Lisheng, D. (2005). *History of Thai culture and art*. The Commercial Press.
- Lisheng, D. (2016). *Southeast Asian civilizations on the silk road - Thailand*. Guangxi People's Publishing House.
- San, S. (2017). *The beauty of patterns*. People's Posts and Telecommunications Publishing House.
- Ya, D. (2017). *The history of Chinese porcelain in blue and white porcelain*. Wu Zhou Communication Publishing House.
- Yimin, C. (2018). *Interpretation of Yuan dynasty blue and white porcelain*. Shanghai University Press.